

podobni situaciji. Koprivec je skozi svojega junaka segel veliko globlje, skoraj tik do groteske. Morebiti je zaradi skupinskega prikaza vasi Hace moral žrtvovati globljo analizo posameznika, morebiti pa je kriva temu tudi njegova nemoč in prodornost, s katero je segel le do površine — in tako sta jasneje zarisana le Rjavček in Helena.

Kar se tiče samega fabulativnega zapleta, je moč reči, da je prav tako sorazmerno preprost. Hace si ne ustvarja svoje vizije in ne išče novih situacij. Zgodba s hlevi in nasilnim odkupom zemlje tako rekoč ni zgodba ali usoden dogodek, na katerem bi ležala nekaka skrivnost nedoživljivega. Te zgodbe so reportažne, izrezane iz časopisa, pisec jih pripoveduje lagodno in brez velikih miselnih pretenzij. To se zdi tako očitno tudi zavoljo tega, ker Hace ne prinaša povsem izvirne rešitve, tj. sporočila v svoji knjigi. Klic po humanosti oziroma protest zoper nečlovečnost je v literaturi tako pogost pojav, da marsikdaj ne vzbuja več pozornosti. Snov sama je kajpak v tem primeru še tako aktualna, da avtorjeva misel kljub vsemu ni povsem neplodna; zanimiva bo morda kot večerniški tip pripovedi, kjer je sicer vzporedno s časom nekaj več gole erotike. Ljudje pa so v glavnem povprečneži, tako po svojih dejanjih kot po svojem notranjem doživljanju. To pa je v trenutku, ko se njihove »korenine trgajo«, vsekakor malo prepričljiva podoba resničnosti, v kateri se ponavlja žalostna usoda, da namreč oblastniška birokracija ne izkorišča zemlje, pač pa ljudi na njej. To je Hacetu uspelo le deloma umetniško prikazati, krivdo za to pa je treba pripisati tudi njegovemu tradicionalističnemu načinu pripovedovanja, ki je dobesedno reven. Kako je mogoče, da od prve do zadnje strani ne napiše ene same izvirne miselne zveze?

J. Horvat

LIKOVNA UMETNOST

PREMIKI V CIUHOVEM SVETU. Srečanje s slikarstvom Jožeta Ciuhe.* predstavnik naše srednje generacije, pomeni določeno poživitev v likovnem dogajanju. Poživitev (čeprav jo moremo na začetku opredeliti samo formalno), saj Ciuha ne išče in se ne zadovoljuje z likovno formulo, ki bi dopuščala sicer številne (ali manj številne) variacije, v bistvu pa bi vendar omejevala, kolikor ne celo zaprla slikarjev pogled v svet. Se pravi, da si slikar ni zaprl vrat, temveč se izraža z določeno širino — v konceptu, katerega vsebinski nosilec je figura in prek katere Ciuha nenehno komunicira z gledalcem, pri tem pa jasno določuje poleg čiste likovno prostorske tudi časovno dimenzijo. Težko je pravzaprav reči, da bi pri Ciuhi prevladovala zdaj ena zdaj druga; kajti obojni, hkratni nosilec te in one, je pravzaprav edino specifična človeška anatomija, kot jo projicira Ciuha in kot bi jo želel naš slikar transponirati dalje — se pravi izkopati iz dosedanjega, tako rekoč ikonskega, introvertiranega sveta ter vključiti v dimenzije sodobnega časa.

Take težnje so danes v Ciuhovem delu vsekakor navzoče. Če najprej povzamem na kratko slikarjeve dosedanje napore, potem se moram predvsem zaustaviti na njegovi dovršeni risbi, ki je kot primarna oblikovala človeško

* Jože Ciuha, akademski slikar, rojen 1924 v Trbovljah, je od 28. decembra 1967 do 28. januarja 1968 razstavljal šestnajst del (mešana tehnika na steklu) v ljubljanski Mali galeriji.

anatomijo v nekoliko togi, zadržani, vertikalni stilizaciji, dokler ni te prerasla in se naslonila (v pozitivnem smislu) na značilno Pregljevo apsidalno oziroma amfiteatralno, arhitektonsko konstrukcijo; pri izgrajevanju sistema munumentaliziranih, preprostih klasičnih oblik se je Ciuha zadrževal precej časa. Ob samem tem oblikovnem izgrajevanju se je bolj ali manj podzvestno vrnil v Ciuhov svet že omenjeni »ikonski moment«, ki je zagrozil s preočitno anahronistično vsebino in hkrati tudi s kultivirano, vsečno zagledanostjo.

Od tu dalje je treba dojemati sedanje slikarjeve bolj ali manj uspele težnje, na katere sem prej opozoril. Vezanost na realni, še vedno močno čustveno obarvani svet odzvanja v delih, kot so Nosečnica, Žena z golobom, Mož, vezanost, ki jo pravzaprav določa dodatna, za slikarja do danes neobičajna simbolika, »vgrajena« ali »nadzidana« človeški anatomiji.

Toda medtem ko je ta simbolika, v kateri se kaže na eni strani večtisočletno umetnostno izkustvo, bližja slikarjevemu tradicionalnemu likovnemu razmišljanju, pa napoveduje delo, kot je na primer Idol, še očitnejši premik v Ciuhovi pripovedi: večletna popotovanja, spoznavanje s svojevrstno, ekspresivnejšo in hkrati (za naše pojme) abstraktnejšo, vzhodnjaško simboliko, katere znanilci so bili predhodni šopi Ciuhovih risb, razpenjajo umetnikovo miselnost na tako rekoč drugi križ. Dozorelosti izkustva enega sveta bo morala slejkoprej slediti dozorelost drugega — v ustvarjalni sintezi obeh je Ciuhova dokončna umetniška razrešitev in resničnost.

Aleksander Bassin

KOMENTARJI, GLOSE

OB ROBU FINANČNIH PRETRESOV. Zaporedni sunki, ki v zadnjih mesecih stresajo mednarodne finance in se kakor koncentrični valovi širijo v vse gospodarske ter prek njih v politične odnose, segajo že tako daleč, da jih je mogoče brez večjih zmot povezati z vrsto drugih znamenj, ki pričajo o globokem presnavljanju v mednarodnih odnosih. Vidnejši členi tega niza so tile: najprej razprave o sporazumnem povečevanju mednarodne likvidnosti, ki so potekale v mednarodnem valutnem skladu in so se zaključile s prvim obotavljivim korakom na zasedanju svetovnih finančnih ustanov v Rio de Janeiru; potem razvrednotenje britanskega funta; nato mrzlično kupovanje zlata za dolarje v decembru; obrambni ukrepi, ki jih je ameriški predsednik razglasil na novega leta dan s svojega teksaškega ranča; in naposled mešani občutki, ki so se polastili žrtev ameriške obrambe.

Vsi ti dogodki so take narave, da umljivo vzbujajo obilico strokovnih razprav o njihovem dosegu ter učinkih in ne le primarnih posledicah. Hkrati pa, tako se vsaj zdi, razkrivajoče osvetlujejo vsaj del resnične narave sodobnih mednarodnih odnosov, jasneje kot kaj drugega tangirajo različne plasti mednarodnega dogajanja po dejanskem pomenu in razpršujejo marsikatero dolgo veljavno slepilo o statusu posameznih držav ali njihovih skupin. Revalorizirajo tudi pojmovanja o veljavnosti in resničnem dosegu nekaterih ekonomskih, pravnih, političnih in socioloških kategorij v sodobnih razmerah. Med temi kategorijami je nemara na prvem mestu nacionalna suverenost.

★